

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Dějiny Židů v Humpolci.

Zpracoval

Adolf Brock v Humpolci.

Kdy se první Židé v Humpolci usadili, není známo. Podle nejstarší listiny ze dne 15. května 1385, v želivském arch. klášterním uložené, bydlelo r. 1385 již několik žid. rodin v H. Později ale o nich nikde zmínky není a při sčítání lidu r. 1618 konaném není v seznamu ani jediný žid. obyvatel; možno však, že Židé pod ochranou heraleckých pánů také k Heráclci připočteni byli.

První sčítací list (1719), uložený v arch. ž. o. v H., vykazuje již přítomnost 10 rodin se 49 členy.

Toho r. také zakoupeno bylo pole a založen tam hřbitov tehdejším př. J. Markem Falgem, obch. plát-

Adolf Bauer

Simon Schneider

nem. Týž založil Ch. K. r. 1728, jehož byl př.; v tomto úřadě následovali ho př. Šalomoun Löbl Lurje, Bernard Beck (zemř. 1801), Lazar Bauer (zemř. 1854), Albert Bauer (zemř. 1884), Abraham Bondy (zemř. 1897), Adolf Bauer (zemř. 1900) a od té doby Šimon Schneider.

Boží služby konány byly po domech soukromých. R. 1754 žádal jmenovaný Isák Marek Falg majitele Heráclie, Jakuba Benedikta svobodného pána z Neffzernů, gubernium a arcibiskupskou konsistoř, o povolení k stavbě synagogy, s jejíž stavbou r. 1760 bylo začato.

Místo stavební (zahrada Jana Bečváře, za niž dostal pole „Tajovsko“ zvané) prodal svobodný pán z Neffzernů o. ž. za 420 zl. rýn. Stavělo se z peněz darovaných místními i cizími Israely, a nová synagoga byla r. 1762 za př. Isaka Marka Falga a odevzdána svému účelu. Jelikož o. ž. pozemek pro synagogu koupila od křesťanského majitele, platila poplatek 2 zl ročně faře humpolecké, jak svědčí kolkovaná kvitance farního úřadu r. 1798 v arch. ž. o. v H.

Př. I. M. Falga následoval v úřadě Isák Michal Neumann, o kterém pouze známo, že r. 1787 resignoval a r. 1801 zemř.

R. 1787 bylo v H. 24 žid. rodin. Téhož r. zvolen za př. Kopelman Bondy. Úřadoval do r. 1801, zemř.

Geschichte der Juden in Humpolec.

Bearbeitet von

Adolf Brock, Humpolec.

1838. R. 1801 nastoupil př. Löwy Bauer. Löwy Bauer byl asi nejvýznamnější př. ž. o. Vynikal vysokým vzděláním, pracovitostí a vzácnou dobročinností. Založil nadaci 10.000 zl. pro chudé nevěstky z rodiny Bauerovy, dále nadaci pro chudé příslušníky ž. o. humpolecké.

Obě tyto nadace spravuje až podnes zemský úřad (podle jeho poslední vůle ze dne 22. června 1810). Pro obec zakoupil za 275 zl. domek od jircháře ve „Flusovně“ (nynější poslední stavení). V něm r. 1801 zřídil špitál a lázně. Synagoze daroval novou toru se vším stříbrným nářadem, sametovým zlatem protkaným pláštíkem a velkou oponu před svatou skříň (darovací listina ze dne 17. června 1807).

Potom předsedoval Šalomoun Beck (zemř. 1824). Za jeho úřadování zal. Isák Kern z Ledče nadaci pro israel. chudé v H. Po Š. Beckovi byl př. Benjamin Stiassny, po tomto Šimon Horner (zemř. 1842). Za úřadování posledního stihla velká pohroma naši obec. Požár v r. 1825 zničil 10 domů, Židům patřících. Po Hornerovi byl př. Gabriel Hellmann (zemř. 1852). Gabriela Hellmannova následovali př. Rubín Bauer (zemř. 1857), Aron Löwy a Emanuel Pollak (1846 až 1857).

V této periodě byly založeny dva dobročinné oduby obce, a to: R. 1851 spolek „Kupos anijim“ Michaelm Löwym a Eliášem Hellmannem, k podpoře místních a cizích israel. chudých; r. 1852 spolek „Bikkur cholim“ drem Šalomounem Frankem pro zakoupení léků chudým, případně pro poskytování pokrmů těmto.

R. 1854 daroval dřívější př. Rubín Bauer obci novou toru s pláštíkem, nebesa k obřadu oddávacímu a kapitál 105 zl., z jehož úroků se tyto předměty udržují.

Současně založil velký dobrodinec Jakub Beck různé nadace pro chudinský odbor, stipendium pro studenty, odkaz škole atd. Účelům těm věnoval celkem 1312 zl. 50 kr.

V též roce po prvé zvolen byl do obecního zastupitelstva také Žid, a to MUDr. Šalomoun Frank. Následující r. 1855 přinesl naši synagoze dar Mojžíše Zelenky: novou toru s pláštěm a stříbrným nářadem.

V r. 1857 resignoval Emanuel Pollak a nahrazen Albertem Bauarem, který však funkci tuto již v r. 1858 složil. R. 1857 přinesl obci naši zase dvě nové nadace pro chudé: nadaci Rubina Bauera (kapitál 420 zl.) a nadaci Isáka Löwyho (kapitál 420 zl. a sedadla kostelní č. 26, 33, 40, 15). Po Albertovi Bauerovi byl př. Leopold Löwy, který pouze jeden rok úřadoval (1858 až 1859). Poté zvolen Ignác Hellmann (1859—1864). Týž byl mužem moderním a pokrovovým, který krácel s duchem doby a hleděl obec povznést duševně. Jeho dobročinnosti hlavně co děkovati, že stará synagoga byla opravena a vyzdobena. Pro oddělení ženské byla